Dissertatio inauguralis medica de medicina sectae methodicae veteris eiusque usu et abusu / [Paul Gottlieb Werlhof].

Contributors

Werlhof, Paul Gottlieb, 1699-1767.

Publication/Creation

Helmstadt: J.S. Hess, [1723]

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/ze6mvzer

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection 183 Euston Road London NW1 2BE UK T +44 (0)20 7611 8722 E library@wellcomecollection.org https://wellcomecollection.org Werlhof

52657/19

A.xxxIII. d

53050

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

MEDICINA SECTAE METHODICAE VETERIS

EIVSQVE VSV ET ABVSV

ADIVVANTE DEO OPTIMO MAXIMO AVCTORITATE DECRETO ET SINGVLARI CONCESSIONE

INLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS
IN ACADEMIA IVLIA
PRO LICENTIA

SVMMOS IN ARTE MEDICA HONORES

DOCTORIS GRADVM

OBTINENDI
IN IVLEO MAIORI
D. VII, MAII elo lo ce exximi
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
SOLLEMNI ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

PAVL. GOTTLIEB WERLHOF

HELMSTADIENSIS

HELMSTADII,
TYP. IOHANNIS STEPHANI HESSII.

FELL TELL TRIVERS THE PROPERTY OF THE PARTY OF TH OF THE PROPERTY OF THE PARTY OF THE PERSON O E COLIDER OCCUPATION TOWNERS THE LINE OF THE LINE O THE STREET WAS THE TANK OF THE PARTY OF The second secon DIMINISTRANCE THOUGH

Rtem longam, vitam vero breuem esse, haud immerito conquestus est Hippocrates. Tanta quippe est omnium ad medicinam absoluendam pertinentium rerum copia & varietas, vt, omnibus illis sigillatim perdiscendis, vnius hominis vita vix ac ne vix quidem sufficiat. Premebat iam hæc difficultas antiquissimos medicorum, & sequen.

tium quoque temporum empiricos, dum licet non intellectis, aut neglectis rerum caussis, in sola remediorum inuentione atque adplicatione tantam, manisesta observatione, inueniebant diversitatem, vt vnius, immo plurium mortalium, per omnes vitæ annos collecta experimenta pro sanandis morbis haud sufficere sacile agnoscerent. Neque omnium, quotquot suerunt, dogmaticorum, qui rationem & caussas experientiæ diverso modo iunxerunt, ratiocinia artem ita exhaurire docuerunt, vt, vel post immensos studiorum labores, nihil amplius addiscendum superesse videretur. Nihilominus aliquando, post multorum ab ortu medicinæ sæculorum decursum, surrexerunt medicorum aliqui, id sibi demum operis relictum existimantes, vt, quum artem ab impersectione ac difficultate, tum discentes a laborum immensistate.

sitate, facto compendio, liberarent Hi methodicorum nomine, a methodo seu via ad artem breuiore, quam iactabant, ducto, a reliquis sese medicis, per aliquot sæcula, non sine aliqua laude & adseclarum copia, discriminarunt. Quamuis vero tandem, splendida dogmaticorum quorumdam sama & eminentia, illius sectæ samam nomenque obscurauerit, & denique penitus extinxerit, quasdam tamen ipsorum doctrinas a pluribus, inter recentiores, medicis, quamuis vel alio sæpe nomine, vel alia sub explicatione, in vsum reuocatas esse, cuilibet consideranti & comparanti facile adparet.

Quare haud indignum inaugurali disquisitione argumentum selegisse mihi videor, quum medicinam sectæ methodicæ, veterem quidem illam, sed aliqua ex parte passim renouatam, sub examen vocare constitui. Historiam huius sectæ primo breuiter exponam, deinde dogmata eius & medendi methodum delineabo, vsus denique aut abusus istorum modestum subiunctu.

rus examen.

SECTIO I.

DE ORIGINE ET PROGRESSV SECTAE ME-THODICAE.

g. I.

FLoruit Romæ, tempore Pompeii & Cæsaris, magni nominis medicus Asclepiades (a), qui noua quidem ac singularia plu-

ra

⁽a) v. de eo ex Celso, Plinio, Galeno, Cælio Aureliano alisque collecta testimonia apud. Conring. introd. in art. med. c. 111. §. 12. & Schelahammer. ibid. in not. ad cap. 11. §. 8. Daniel. Clericum
histor. med. P. 11. l. 111. 6. 4. sqq. Barkhaus, bistor. med.
dial. XII.

ra, de morbis morborumque caussis, ab aliorum dogmaticorum opinionibus aliena docuit, dogmatici tamen medici nomine insigniri consueuit. Philosophiam hic sectabatur illi parum absimilem, quam Democritus, Leucippus, Epicurus docuerunt, vbique in doctrina naturali mopus nai oynus, spacia & moleculas, crepans, e quibus, sub certa proportione, omnia corpora constata iudicabat, qua inde ovynumalar siue compositionum adpellabat nomine. Hac principia multa cum subtilitate ad medicam adplicabat artem, &, quod primum erat, sanitatem humani corporis omnem in symmetria seu conuenientia, morbos vero in ametria, seu desectu conuenientia pororum cum particulis, quas continent, vel quibus naturaliter transitum concedunt, collocabat. Fieri nempe censebat morbum, si quacunque de caussa, vel pororum, vel molecularum vitio, ipsa ha molecular aut plus iusto in poris retardarentur, aut per illos debito maiori copia elaberentur.

§ II.

Quamuis autem Asclepiades singulares differentias quamplurimas operose deduxerit, & ad praxin adplicauerit, alicui tamen ex pluribus eius discipulis, Themisoni Laodieco, singulares observationes & subtiliora ratiocinia penitus visa suerunt supervacua, modo generales solum morborum xouvotutes sine communitates, atque in primis laxitas vel adstrictio, sine sue sus vel retardatio observarentur, vt laxa stringentibus, stricta laxantibus sanari queant. (b) Medicinam hic itidem Romæexercuit, Cæsaris & Augusti ætate, &, variis iam editis scriptis, in senectute demum methodum illam inuenit, vel mortuo Asclepiade

⁽b) v. Clericus P. II. l. 1111. sect. I. c. 1. Schelh. l. c. Celsus praf.
l. 1. Plinius histor. nat. l. XXVIIII. cap. 1. Prosper. Alpin. de
medic. method. l. I. c. 2. 3.

piade in lucem edidit. Fuit sane insignis samæ medicus, quod vel ex ipso satyrico suuenalis versu, quo ægros, vno auctumno a Themisone occisos, inter res sere innumerabiles collocat, eleganter a Clerico colligitur. Neque tamen eius auctoritas inter ipsos methodicos ea suit, vt in eius verba iurauerint, sed ipsum potius variorum errorum, ipsiusque methodum impersectionis arguerunt, (c) quamuis magna pars sententiarum, quæ erroneæ a methodicis reputantur, ante constructam methodum scriptis suerit consignata. Duos quoque medicos Proculum & Eudemum Cælius Aurelianus, ex consuetis sua ætate methodi legibus consutat, (d) quamuis illos, expressis verbis, Themisonis sectatores, id est, vt Clericus vult, discipulos seu auditores, nominet.

Ad Themisonis circiter ætaté ab aliis, ab aliis vero ad Galeni æuŭ refertur Cassius iatrosophista, celebris medicus, cuius adhuc supersunt problemata. Quamlibet vero hunch. Conringius noster ad methodicos referat, (e) aliud tamen sentiendum merito videtur, quum iste neque a quoquam veterum methodicus dicatur, neque ipsius ratiocinia

cum methodica secta concordent. (f)

S. III.

Celsi quidem ætate methodici, Themisone auctore, ita iam slorebant, vt peculiarem ex præcipuis iam tum constituerent sectam. Nouum tamen ipsis accessit robur, quum, imperante Nerone, Thessalus Trassianus præscriptam a Themisone methodum, auctam quidem & aliquantum mutatam, sibi penitus gloriose vindicauit, & ingenti cum iactatione, omniumque aliorum medicorum contemtu, ac dignis Machiauello medico artisticiis

⁽c) v. que infra de Thessalo dicentur. Cæl. Aur. l. 1. c. 1. l. 1111. c. 1 l. V. c. 2. tard. & passim alibi.

⁽d) Chron. 1. 111. c. 8. ac. 11. c. 38. 111. c. 11. 12, 16.

⁽e) loc. cit. (f) v. prater ipsa problemata, Cleric. p. 11. l. 111. c. 11, add, tamen Conring. de medic, Hermet, l. 1. c. 9.

ciis, caput extulit. Is, quamquam plura volumina, eruditionis forte ostentanda, & reliquorum medicorum sententias confutandi caussa, conscripsit, medicam tamen artem, intra sex mensium spatium, discipulos suos a se edoceri, blandiente iactatione gloriatus est. His ille artibus tam insigne nomen est promeritus, vt non solum cum ipso imperatore haberet commercium, sed ut in monumento etiam publico iarporixus, id est, medicorum victor superbe fuerit designatus. (g) Eadem vero ratione partim famam, partim contemtum arti atque methodo conciliauit. Magna enim illa, quam præ se tulit, docendi artem facilitas, adeo pluribus visa fuit commoda, vt & multos, & magna ex parte indoctos nactus fuerit discipulos, quorum ope Thessali nomen methodusque ipsa, partim cum laude, partim cum vituperio, per orbem dispersa fuere. medicinam quibusdam dicitur Thessalus. (h) Neque tamen religioni sibi duxerunt, ab eius placitis desciscere, sequentium temporum methodici. Quilibet potius eruditior, pro suo ingenio, mutabat doctrinas, ac nouam veluti sectam, a Thessalia diuersam, instituere, vel saltim hanc corrigere adsectabat, forte ne cum indoctis Thessali discipulis confunderetur.

6. IIII.

Neque igitur cum maioribus, vel etiam inter se consentiebant methodici, in ipsis tamen sundamentis parum sorte a se inuicem abludentes. (i) Sic præter eos, qui episyntheticos, aut qui eclecticos sese nominarunt, de quorum principiis, & num recte methodicis accenseantur, parum constat, (k) dissensisse

⁽g) v. de his Galenus meth. l. l. c. 1. sqq. Plin. l. XXVIIII. c. 1. Cleric. l. c. c. 2. Alpin. l. 1. c. 2.

⁽h) Introd. Galeno adscripta c. 4. (i) Introd. 1. c.

⁽k) v. Cleric. l. c. c. 13, Barkhaus, dial. XII. Almelou. ad Cal. l. II.

soffe maxime dicuntur, Olympicus' Milesius (1) Menemachus Aphrodiseus (m) & Soranus Ephesius. (n) Hos inter Traiani & Adriani tempore maximam nactus est gloriam Soranus, qui primum Alexandriæ deinde Romæ medicinam docuit & secit, multisque libris locupletauit, quorum fragmenta passim exhibet admirator & sectator eius perpetuus Aurelianus.

6. V.

Hic ille est Calius Aurelianus Siccensis Afer, cuius præcipue scripta aliqua, methodicæ doctrinæ, libri nempe de morbis acutis siue celeribus & chronicis siue tardis, ad Bellicum discipulum latino sermone perscripti, (o) supersunt. Stilus mirificus, atque inepta explicatio, vsusque illitteratus vocum quarumdam Græcarum & Græcismorum non satis probare videntur, quod Reinesius (p) exinde censet, eum nempe quinto demum post Christum natum scripsisse seculo, quum homo Afer & Græce & Latine male doctus suisse non nequiuerit. Sorani potius, vel alicuius ex eius discipulis, auditor, Galeni sorte æqualis, vel parum ab eo ætate diuersus suisse videtur. (q) Sorani Græca sese in latinum transscribere ipse passim fatetur Cælius: quum tamen de suo sæpe aliquid addat, mirum sane videretur, quod, quum omnium sere veterum dogmaticorum sententias acriter perstringat, solius Galeni, acerrimi methodicorum hostis, opiniones intactas reliquerit, si tanto tempore

(m) cuius nomen iam apud Cellum l. X. c.o . legitur.

(p) var. lest. l. 111. c. 10.

⁽¹⁾ cuius discipulus Apollonides Cyprius praceptor fuit Iuliani, de quo infra.

⁽n) v. de eo prater Cælium Aurelianum, Suidas, reliqui modo adlati.

⁽o) vt mirum adeo sit eum a Bagliuo prax. med, l. II. c. 8. §. 2. inter Gracos referri.

⁽⁹⁾ v. Conring de script. sec. 2, c. 4. Cler. l. c. c. s. sqq. Fabric. bibl. lat. l. 1111. c. 12. conf. testimonia de illo in editione eius Almelo-uceniana collecta, & Bagliuus l. c.

tempore Galeno fuisset inserior. Ex pluribus medicis, qui ad Galenum vsque inter methodicos soruerunt, (r) e primariis suit Iulianus, qui, Galeni ætate, Alexandriæ doctrina & scriptis medicinam coluit, atque aduersus quem, Hippocratis aphorismorum operosum impugnatorem, singularem desensionem scriptam reliquit Galenus, vnde est, quod illius quoque, æque ac Olympici, aliorumque a Galeno consutatorum, quædam habemus fragmenta. Ad hanc circiter, vel, si ex stilo iudicare licet, inferiorem etiam (s) ætatem pertinere videtur Moschion, a Cælii Aureliani praxi parum diuersus, methodicus, cujus messi yuvaixeiwi masai parum diuersus, methodicus, cujus quem (t) adducit, ætate inferior, nisi, quod Clericus (u) coniicit, scriptor antiquior, in ea quam habemus editione, a recentiori interpolatus est, quum præterea specifica quædam, immo superstitiosa, remedia & experimenta, contra methodicorum morem, commendet.

6. VI.

Eo vsque, hoc est ad Antonini Pii & Seueri cæsarum tempora, quibus Galenus vixit, & vltra, per trecentos circiter annos, intere odia & contradictiones reliquorum medicorum, Romæ & Alexandriæ maxime, sed & passim per prouincias floruerat medicina methodica. Postea vero, increscente sensim Galeni aliorumque dogmaticorum auctoritate, decrescere cœpit, neque tamen, nisi diu post, omnino extincta esse videtur. Etenim exstant etiamnum duo scriptores sæculi, vti creduntur, a nato Christo quarti exeuntis, satis insignes, qui, si scripta intueamur, issius

⁽r) collegerunt que veteres Galenus, Plinius, Calius de illis dixerunt Cleric. l. c. c. 12. Alpinus c. 2. 3. Barkh. dial. 8.

⁽s) v. Gesuer. in not.ad Moschion ap. lstach Spachium p, 25, Gynaciorums (t) c, 151, (u) l. c, c, 13.

sectæ methodo, licet haud adeo exquisita, imbuti suisse haud immerito iudicantur. Alter est Vindicianus, comes archiatrorum Valentiniani, quem titulum epistola eius de medicina ad Valentinianum, inter medicos veteres ab Aldo editos typis expressa, præ se gerit. Alter Theodorus Priscianus in eadem Aldieditione nominatur, quod nomen etiam Basileensis huius scriptoris editio, addito archiatri titulo, retinet, quum alia Argentinensis eum Octavianum Horatianum archiatrum salutet. Prostant eius libri quatuor, primus sumopique, secundus de morbis acutis & chronicis, tertius de mulierum morbis, quartus de physica scientia: quorum vltimus empiricis & superstitiosis magis remediis, quam naturalibus refertus est doctrinis. Vindicianus quidem, quem hoc libro præceptorem iactat Theodorus Priscianus, vnde principiorum similitudinem coniicere licet, in illa,quam diximus, epistola multo fastu turgida, varias methodicorum sententias amplectitur. Quod si recte omnia sese habent atque genuina sunt, ad haud exiguum culmen adscendere, ea ætate, methodicæ sectæ licuit, quum ipsum archiatrorum comitem, hoc est, controuersiarum inter medicos primarios constitutum iudicem, (x) a suis habuerit partibus. Alter Theodorus Priscianus, libro præsertim secundo & tertio præcipua methodicorum principia vbique crepat : quamuis in singularibus sæpe a priscis recedat. neque tam curiose quam Cælius methodi legibus inhæreat, eclectici minus eruditi nomine forte haud indignus. Interea & fratrem Timotheum & filium Eusebium, quibus libros suos inscripsit, sectam eandem haud statim interire passos esse, probabile eft. (y)

6. VII.

⁽x) v. Cassiod, form. archiatr. & ibi in comment. I. H. Meibom. n. 2, 37. Cleric. P. III. l. II. c. 1.

⁽y) v. Cleric. c. 13. Lindenius renouatus Merklini titulo Octanianus Horatianus & reliquis. I. A. Fabricius bibl. lat. 1, IIII. c. 22. 9. 4.

g. VII.

Præter hos, iis sequentibusque temporibus, de methodicis silet historia medica, nisi quod medici quidam, in primis Aevius, in opere medico Græco ex priscis contracto, veterum methodicorum multam eamque passim satis honorificam faciant mentionem. Sæculo demum vndecimo Gariopontus quidam, scholæ salernitanæ medicus, libro, qui passionarius Galeni inscribitur, ob varia ex Theodoro Prisciano exscripta, & cum aliorum laciniis qualitercunque consuta, inter methodicos referri a quibusdam promeruit. (2)

6. VIII.

Tandem quum in medicorum scholis penitus fere methodicæ medicinæ oblitterata esset memoria, Prosper Alpinus, professor Patauinus, vir eruditus multisque scriptis clarus, libro de methodica medicina anno clolocxi, edito, istius sectæ patrocinium atque instaurationem, quasi postliminio, in se suscepit. Easdem hoc libro, quas methodici, communitates pro fundamento ponit, observationes & ratiocinia dogmaticorum cum illis coniungit, & ad methodicorum placita accommodat; caussasque & curationes omnium morborum, proprio magis ingenio, ex ipsis methodi legibus, quam studio & inquisitione, ex methodicorum scriptis eruit atque proponit. Quamlibet tamen pro stabilienda hac secta anxie laborauerit eamque iuuentuti studiose sedulo commendauerit Alpinus, haud vllum nihilominus ex eius discipulis, qui sese pro methodico gesserit, reperire licet. Hæc igitur secta, quamuis iterum resuscitata, cum suo instauratore statim rursus exspirasse censenda videtur. tamen omnes simul veterum methodicorum sententias ex medicorum animis deletas esse, plurima recentiorum scripta omnium manibus trita abunde testatum faciunt, qua de re deinceps, vbi

⁽z) v. Cleric, c. 13. & ibi adducti auctores.

whi prius ipsam methodicorum medicinam delineatam dederimus, vherius dicendi erit locus. Illud tantum hic addo, medicos recentiores esse varios, eosque insignes, qui, dum per solidarum partium tensionem vel flacciditatem, aut sluidarum coagulationem vel dissolutionem, morborum origines vhique explicant, ipsi ad strictum & laxum methodicorum prouocare, atque ita illi sese secta aliquo modo addicere, consueuerunt. (aa)

SECTIO II. DE PRINCIPIIS METHODICORVM.

S. I.

Dissensum, non a reliquis solum medicis, sed & a se ipsis inuicem, plurimum adsectasse methodicos, paullo superius iam innuimus. Sie Thessalus, non a priscis solum medicis omnibus, sed & ab ipso Themisone, Cælius vero Aurelianus tum a dogmaticis atque empiricis omnibus, tum ab ipso Themisone ac Thessalo ad contemtum vsque idemtidem recedit. Iste vero contradicendi pruritus dubias maxime facit issius sectæ doctrinas, quarum singulares, secundum singulos doctores, varietates, ob plerorumque scriptorum interitum, curatius exquirere non licet. Interea, quum præcipua eius sectæ sundamenta, apud dogmaticos scriptores passim disspersa, cum Aureliano præsertim, deinde etiam cum aliis, quos superstites habemus, sie satis concordent methodicis; nos hoc loco sectæ illius, de medicina eiusque theoria & praxi, placita, sine curiosa diuersitatum diuinatione generatim proponemus.

S. II.

⁽aa) v. Bagliu. prax. med. l. II. c. 8. g. 2. Almelou, in adnot. ad Cal, ac. l. Icc. 6.

S. II.

Finiebant vero medicinam, quasi viam quamdam, seu me fosor esse, corum, quæ in morbis communia sunt, contem-Volebant illam esse & euidentem, & faciplatricem. (a) Iem. Quare missis difficilioribus obscurioribusque omnibus, ex observatione rerum quarumdam evidentium pluribus morbis communium, quas nonolulas, sine communitates vocabant, ad pauca omnes morbos referebant genera, hinc ex signis in sensus incurrentibus, cuiusque genus morbi determinabant: sumta exinde indicatione, fingulæ morborum speciei communiter destinata remedia singulis quoque morbis partim diæta, partim medicamentis, partim etiam manuum operatione opponere Hinc partes methodi proprie dicendas consueuerant. (b) puto tres, pathologiam nempe, semeioticam & therapeuticam, cui diæta, pharmacia & chirurgia ministrarunt.

§. III.

Quamuis vero doctrina hæc in generalioribus maxime confisteret, attamen præter materiam medicam, anatomen quoque ac physiologiam partium humani corporis pro istius æui ratione discere non neglexerunt methodici, vt cognito partium situ, connexione ac functione, signorum primo, deinde etiam diætæ, ac denique curationum quoque cognitioni opitularentur, sicubi rorixæ seu localia, quæ vocant, adhibenda essent adiutoria. (c) Subtiliora vero & obscuriora a methodi legibus aliena iudicabant, nisi quod, scientiæ vel disputationum caussa, in illa aliqui in-

⁽a) v. Cels. pref.

⁽b) v. Galen. de sect, ad introducendos c. 6.

⁽c) v. Mosch. c. 1. 23. Theod. Prisc. l. 4. sub fin. et alibi passim, Calius Aur, sub singulis fere titulis.

cumberent, qua ratione etiam philosophicas disciplinas, & aliarum sectarum doctrinas medicas, doctioribus methodicorum samiliares suisse constat. In generali vero doctrina physiologica, supra memoratam Asclepiadis de συγκριμασι, siue compositionibus, retinuerunt sententiam. Iulianus nempe, ne varias aliorum descriptiones a Galeno consutatas (d) memorem, moderatum, & iusta mensura in modo dictis συγκριμασι constantem contractionis & dissussinais, id est, stricturæ & laxitatis statum sanitatem, quicquid vero ab ista medioeritate recedit, morbum esse pronunciauit. (e)

S. IV.

Ducunt hac me ad ipsum methodi sundamentum pathologiam. Considerabant ibi partim morborum naturam & essentiam, partim tempora & magnitudinem, partim etiam aliquo modo subie-Etum, quod dicimus, caussasque & symptomata. Naturam morborum internorum fere omnium, saltim eorum, quos diæta sola ac mitioribus remediis externis censebant curabiles, vnice ad laxitatem aut adstrictionem referebant, quam rem quoque raritatis aut densitatis, fluxionis aut retardationis nomine, variisque aliis græcis latinisque vocabulis expressisse, apud Galenum, Cælium, aliosque passim leguntur. Præcipuum hoc erat methodi fundamentum, ita tamen ex ipsorum mente accipiendum, vt morbi aliqui etiam ex parte adstricti atque ex parte laxi, & mixti adeo, esse crederentur, sed diverso aut tempore, aut loco, aut excessu. (f) Hinc ortæ sunt prima & præcipuæ morborum communitates, vt laxi, stricti, & mixti morbi singulas constituerent classes.

J.V.

⁽d) v. meth. l. 1. e. 7. (e) Galen. aduers. Iulian. c. 3.

⁽f) v. Prosper Alpinus de medic. method. l. 11. c. 13.

S. V.

Alterum de natura morborum dogma ad chirurgiam maxime, deinde etiam ad internos quosdam morbos, per similitudinem, spectat, dum nempe morborum quorumdam essentiam in eo collocarunt, quod aliquid manifesto alienum sit in corpore, cui non consueta alias methodo, sed sola alienitatis, vt Calii vocabulo vtar, ablatione mederi possint. Esse vero aliquid in corpore alienum iudicabant, vel extrinsecus, quod peregrinum dicere solemus, vel intrinsecus, quod cum ipsa corporis substantia sit coniunctum. Ita spinas, aut tela corpori infixa, extrinsecus aliena dicebant : quorsum etiam lumbricos, calculos, dentes corruptos, fœtus mortuos, pus ruptis introrsum vlceribus erumpens, aquas hydropicorum consuetæ methodo non cedentes, & similia, immo ipsas etiam manisestas primarum viarum impuritates retulisse videntur, id quod curationes insolitæ, a Calio, Prisciano & Moschione talibus opposita confirmant. Intrinsecus aliena esse volebant primum loco, quorsum pertinent herniæ, luxationes, fracturæ, vulnera recentia, quæ incisuræ siue diuisionum nominevocabant, (g) quo etiam aliqua ex parte hæmorrhagiæ internæ referebantur. Deinde alia ipsis aliena intrinsecus erant magnitudine, hoc est, in corpore abundabant : vti verrucæ, cancri, sphaceli, abscessus & his similia. Alia denique intrinsecus aliena dicebant defectu, quemadmodum mutila, fistulas : vlcera caua & eiusmodi plura. Natæ hinc sunt altere communitates, chirurgica dicta, qua morbi species continent quatuor, eas nimirum, vbi aut extrinsecus, aut vel loco, vel magnitudine, vel defectu aliquid intrinsecus in corpore est alienum. (h) B 3

(g) v. Cæl, chron. l. 11.c.12. §. 145. sq.

⁽h) v. prater Cælium, Priscianum et Moschionem, Galen, de opt. sect. c. 30. introd. c. 4.

S. VI.

Præter morborum naturam considerabant etiam pro ratione temporum & magnitudinis, breuitatem morbi aut longitudinem; accessionem, remissionem, aut intermissionem; principium, incrementum, statum, declinationem & finem; defectum a sanitatis statu grauiorem vel leuiorem; morbi denique facilem stabilemque curationem, vel pertinaciam eius aut recidiuas. Emergunt hinc tertia methodicorum communitates, temperum & magnitudinis, quæ tamen non peculiarem constituunt speciem, sed potius ad curationes priorum ordinandas moderandasque in considerationem vocantur: (i) nisi quod morbi longi, atque ex methodi licet lege curati, pertinaces tamen, recidiuisque & exacerbationibus obnoxii, ad singularem classem relati esse videantur. In his scilicet morbosam plane esse carnem, & nescio quam pororum & συγκριματων a iusto compositionis modo statuebant aberrationem, adeo vt & stricto, & laxo, & mixto generi adscriptis morbis, extra accessionis tempus, vnius generis adhiberent curationem, metasyncriticam siue recorporatiuam ipsis dictam, de qua deinceps plura dicendi erit locus, (k)

g. VII.

Ratione subiesti, quod vocamus, & hominem & partem eius ægrotantem aliquo modo considerabant. Quamuis enim temperamentorum, ætatum, sexus, & partis morbidæ cognitio nihil a generalibus, quas ex natura morbi deducebant, indicationibus diuersum indicare diceretur: hæc omnia tamen, partim scientiæ caussa, partim vero maxime, si in dignoscendis, præcauendis, aut sanandis eorum more morbis commodi aliquid præstarent, idemtidem obseruasse leguntur. Non autem abstrusam illam

⁽i) v. introd. c. 2. Alpin, l, I, c. 2. (k) v. Cæl, chron, l, I, c. 1.

illam veterum de temperamentis sectabantur doctrinam; sed virium solum, & propensionis ad certos morbos habebant rationem. Sexus quoque & ætatis (1) diuersitas iisdem de caussis non potuit ab ipsis omnino negligi. Accedit, quod signa morborum specialia, harum rerum considerationem aliquam, requirerent, vnde de mulierum præcipue morbis varii scripsere metho. dici. (m) Curiosiores partium adsectarum distinctiones parum curabant : vbi tamen illæ & manifestæsatis, & in admouendis ipsi loco remediis vtiles viderentur, earum observationem haud negligebant, (n) præsertim si in alia parte laxum, in alia vero strictum obtinere morbum, iudicarent. Immo & morborum ex consensu oriundorum apud illos factum legitur discrimen. (o) Hæc omnia quidem nouam non fecerunt morborum speciem. Est tamen similis quædam differentia generalior, quæ prio. ribus illis subiici omnino nequit. Animi nempe & corporis morbos ab inuicem separarunt methodici, quippe de quibus Iulianus integro libro separatim scripsit, (p) & quorum Cælius quoque interdum innuit diuersitatem, (9)

S. VIII.

five antecedentes & ouvertinas five continentes partiebantur.

Inter

⁽¹⁾ v. Alpin. l. 11. 0 6.

⁽m) v. Cæl, l. II. c. i. Chr. S. 28. Theod. Prisc. l. III. Moschion de muliebr. adfect, vbi etiam de infantibus agitur.

⁽n) v. Cæl. l. 1. c. 8. ac. §. 53. l. II. c. 10. §. 65. l. III. c. 1. §. 4. et passim.

⁽o) Cal. ac.l. I. c, 4. 6. 43.

⁽p) v. Galen. aduers. Iulian. c.3.

⁽⁹⁾ v. c. vbi de phrenitide, mania, hydrophobia & similibus, item de mollibus, agit.

(r) Inter antecedentes, omissis, quæ clare nosci non poterant, euidentes spectabant solas. Primo quidem illas ponebant loco, quæ ex diætæ errore trahuntoriginem, æstum nempe, frigus, vinolentiam, indigestionem, cursum vehementem, medicaminum abusum, & quicquid manifesto modum excesserit. Ista vero omnia corpori non immanere putabant, sed producto morbo cesfare, atque adeo ad solam spectare præcautionem, neque vllam exinde in curatione oriri posse diuersitatem, (s) nisi forte, vbi in primis maxime viis aliquid manifesto noxium adhuc adsit, quod vel inedia, vel blando vomitu, aut clysmate tollendum arbitrarentur. (t) Seiunctim spectabant caussas venenatas, sed præseruandi potius, quam curandi intentione, vnde singularem morborum venenatorum classem siue communitatem προφυλακτικήν vocare consueuerunt. Quando enim ingestum corpori venenum manifestam iam intulerat noxam, tunc non ad venenum amplius, sed ad morbi, ex sua hypothesi, naturam respiciebant: (u) quam. uis alii methodicorum hanc προφυλακτικήν κοινο/η/α ad curationes etiam extendisse videantur. (x) Continentes autem caussas, quibus præsentibus adesse, crescentibus increscere, cessantibus cessare morbus dicebatur, obscuras dubiasque & scitu inutiles iudicabant, nisi quis, doctrinæ caussa, aliarum sectarum dogmata perscrutari velit.

(s) v. Diose. ibid. Cal, l. 11. c. 13. §. 87. ac.et passim.

(x) v. Introd. c. 30.

⁽r) v. Dioscor, de medica mater. l. VI. c. 35. Galen. in Iulian. c. 6.

⁽t) v. Cæl. l. I. c. 10. §. 74. ac.l. III. c. 21. princ. vbi de cholera agit. add. Chr. l. V. c. vlt. sub fin.

⁽u) v. Cæl. l. III, c. 16. §. 35. ex quo loco patet, eum προφυλακ-Τικην morborum communitatem omnino admisisse, quod Clericus l. IIII. Sect. 1. c. 6. in dubium vocat. add. qua panllo ante ex eodem de cholera adduximus et ac, l. 1, c. 4. §. 44.

velit. Ipsas enim xonotntas caussarum habebant loco. (y) Quicquid præter ea in veterum pathologia aut minus euidens, aut ad methodi indicationes minus vtile videbatur, illud etiam medicinæ haud putabant inferendum.

6. IX.

Semeioticam siue signorum doctrinam colebant quam curatissime, neque facile quemquam ex priscis habemus, Cælio hac in re magis curiosum. (z) Scilicet, ex signis euidenter in sensus incidentibus, ad communitates suas quemuis reducebant morbum, & singulos quoque morbos, quorum curationes separatim docere consueuerant, diligenter ab inuicem distinguebant. Quod ad primarias attinet morborum classes, vbicunque, vltra naturalem & consuetam constitutionem, constricta, dura, tenfa, sicca, tumens aut etiam dolens aliqua adparebat corporis pars, ibi stricturæ adesse dicebatur morbus. Vbi vero e contrario plus iusto molle, flaccidum aut lubricum alicubi erat corpus, aut vbi præcipue debito copiosior liquidorum fiebat ege-Rio, ibi laxam constituebant morbi speciem, naturalem tamen vel criticum humorum effluxum probe a morboso discernendum docentes.(aa) Mixtum vero vocabant morbum, sicubi complexa vtriusque generis sese proderent signa. Chirurgicarum communitatum morbi in exterioribus corporis partibus positi, vel in oculos incurrebant, vel consuetis apud alios chirurgos internoscebantur indiciis. Vermes vero, calculos, vomicas & similia per signa medica diligenter eruebant. Neque temporum, magnitudinis, & virium ratione quicquam, præter accuratam in fymptomatum &

⁽y) v. Gal. de opt. sect. c. 15. Czl. ac. L. III. c. 6. §. 64. & pluribus locis.

⁽z) v. insigne hac de re elogium Bagliu. prax, med. l. II. c. 8. 9. 2.

⁽aa) v. Cæl, ac. l. 11, c. 36.

& pulsus observatione sollicitudinem, singulare habuisse videntur. Morbos tamen metasyncrisi curandos exinde collegerunt, sicubi longis & sæpe recrudescentibus morbis consuetas methodi leges haud satisfacere viderent. Animi morbos eos ipsis creditos suisse arbitramur, vbi mentis alienatio, aut παθηματα seu adsectiones, vel solæ, vel cum corporis aliquo morbo iunctæ hominem adsligunt. Partium singularum morbos ex manisesta loci vel sunctionis læsione; caussa procatarcticas tam vulgares, quam venenatas, interrogatione, vel accurata rerum circumstantium observatione, exquisiuerunt, (bb)

J. X.

In therapentica tandem siue practica medicinæ parte ex ipsis communitatibus nascebantur indicationes, secundum quas deinde ipsa debebant seligi curationis præsidia, & eius euitari impedimenta. Tam in diata, quam in remediis, quid laxaret, quidve stringeret, experientia duce percontabantur: quid autem exinde cuilibet morborum generi opponendum iudicauerint, clarius deinceps ex curationis methodo patebit. Neque vero alios manisestos medicaminum aut diætæ in corpore essectus, incalescentiam, refrigerium, exstimulationes motuum, purgationes, diuresin, sudores, vomitus, soporem & similia non observasse censendi sunt. Sedulo potius, cautionum causta, ad hæc omnia attendebant, idque præcipue habebant curæ, vt, quid minus quidve magis acriter vehementerque operationem suam exerceret, dignoscere, & eorú aliquid pro necessitate adhibere, excessius vero cauere possent. Specificas tamen certis partibus aut morbis opitulandi virtutes, (cc)

(bb) exemplum vid. ap. Cælium acut. l. 1. c. 4. J. 4.

⁽cc) Attamen, ne de Moschione & Prisciano dicam, ipse Cælius in paralysi castoreum commendat: add. qua infra J. XVI. dicentur.

& subtiles de modo, quo agerent remedia, speculationes aut parum curabant, aut nihil.

S. XI.

Quod iam ad ipsas primo primarias attinet indicationes : si vt Celsi verbis vtar, corpus adstrictum est, digerendum esfe, si profinnio laborat, continendum, si mixtum vitium babet, occurrendum subinde vehementiori malo existimabant. Quod ad temporum attinet communitates, quorsum & febres maxime spectant, in particularibus exacerbationum temporibus morbi accessio per abstinentiam, quantum fieri posset, a cibo & potu, ac blanda lenimenta; remissio per refectionem & generosiora paullo remedia; intermissio plenaria, virium caussa, per refocillationem sollicitam, præseruationis vero gratia, modo per exquisitam solum diætam, modo, in chronicis pertinaciter exacerbari solitis, per acriorum vehementiorumque siue metasyncriticorum remediorum cautum & ordinatum vsum, curanda ipsis videbatur, vt nempe ita morbidus cum sano commutaretur corporis habitus : quamuis illa chronicorum morborum pertinaciæ in remissione etiam opponere sæpe iudicauerint necessum. Inter generalia totius morbi tempora principium, præter conuenientem ægri collocationem, & pauca leuamina, inediam ad tertium vsque, ni quid obstaret, diem (dd) indicabat, vel, vt constricta digererentur, vel ne cruditates in primis viis hærentes', aut sumto cibo accedentes, sanationi obicem ponerent. Deinde vero tertia die, constantibus adhuc principio morbi viribus, immo, si necessum videretur, intra primum triduum, generosius aliquod concedebant remedium. Alias postea,

⁽ad) Hoc triduum & interdum ipsam tertiam diem Siappitov, vel primam siatpitov, vocarunt: deinde a tertio die ad quintum, secunda, a quinto ad septimum, tertia statpitos, & sic deinceps, numerabatur. v. Cleric, 1, IV, Sect. 1, c.2,

postea, sed, ni magnitudo morbi validius quid exposceret, mitiores, ad statum vsque, per incrementa adhibendas iudicabant medelas, donec, consistente morbo, blandis solum mulciminibus fymptomata mitigare, declinante vero, mali reliquias audacius paullo aggredi, ac denique, refectis viribus, ad priscam victitandi rationem redire, liceret. Hoc quidem omne ad acutos maxime, deinde etiam ad chronicos morbos, eorumque præcipue exacerbationes, spectabat. Istas autem indicationes magnitudo morbi & ægroti robur ita moderabantur, vt ob magnitudinis rationem, modo mitiora, modo potentiora, & diætæ & pharma-ciæ & chirurgiæ adhiberent auxilia; roboris vero respectu, semper quidem, quam licere videretur, blandissime agerent, sed & neque vno tenore, neque sine virium resectione medicaminum vsui inhærerent. In doctrina de partibus præcipue adsectis, animi quidem morbi mitigationes morales; corporis vero partes maxime patientes, communibus morborum speciebus debita, sed suo loco adplicanda, poscebant remedia. Venena omnis generis sui indicabant ex corpore eliminationem, antequam certi generis morbus sese exinde ostenderet. Reliquæ caussæ procatarcticæ, exacerbationum vel recidiuæ vitandæ gratia, sedulo cauendæ iudica-Symptomata morbis accedentia non aliam, nisi exquisitis diætæ regulis & generalibus indicationibus consonam, vrgere credebantur curationem, morbo quippe funditus persanato, sua sponte euanitura. Chirurgicæ denique communitates id indicare dicebantur, vt, quod alienum esset, auferretur. Quod nempe extrinsecus esse diximus alienum, secundum methodicos perfectam sui eductionem, vel medica vel chirurgica ope perficiendam, exposcit; quod loco alienum est, restitutionem in proprium locum atque si diuisio adsit, coniunctionem; quod alienu magnitudine censetur, modo præcisionem, modo diuisionem, qua liquidum superfluum educatur; quod denique defectu alienum dicitur, deficientis supplementum, vel vacui repletionem, desiderat. In his vero etiam temporum, magnitudinis, virium, partiumque rationem fuisse habitam non dubitamus. XII.

G. XII.

His subnixi indicationibus, tam in morbis acutis, quam in chronicorum exacerbationibus, eadem procedebant methodo, generali tantum, laxitatis vel strictura, observata diversitate. (ee) Id vero, securitatis gratia, sola peragebant diæta, & externo, nisi alienum quid simul intra corpus adesset, remediorum vsu, atque omnem sedulo vitabant in vtriusque generis subsidiis excesfum. In laxis quidem morbis locum primo omnium frigidiorem, obscuriorem, nec nimis amplum pro collocando ægroto partim eligebant, partim arte faciebant, dum præcipue flabellis, & aquæ frigidæ adspersione, aeris conciliabant refrigerium : consperso quoque soliis myrti, vitis, quercus, & similibus sine graui odore adstringentibus, conclaui. Cauebant etiam molles atque amplos lectos, quibus dissolui corpora arbitrabantur. somno magis, quam motui & vigiliis, indulgere iubebant ægros. Si quid manifesto erat in ventriculo alienum, siue corruptum, id, constantibus principio morbi viribus, prolecto per aquam tepidam & digitum in fauces immissum vomitu, eliciebant. Neque cibum vel accessio, vel indigestionis metus, ante tertium facile permittebant diem, nisi summa refectionem postularet debilitas, quippe quia sub accessione nihil facile nutrire credebant methodici : quamuis alias stricturam magis soluere crederetur inedia, vnde est, quod adstrictione præualente, scrupulosius semper fuerit observata Siareiros. Accessionis vero vi in laxitatis morbis cibum prohibente, odoramentis potius, quæ subadstringerent, ex pane cum aceto, & similibus, vires recreabant. Ligabant deinde articulos & tenacibus inunctionibus illinebant corpus; hinc oleum frigidum, aquam frigidam, succos vel decocta C 3

⁽ee) Cal. ac. l. 1. c. s. J. 4s. Chr. l. 1. c. 1. J. 18.
(ff) Cal. ac. l. III. c. 21. J. 198. chr. l. III. c. 2. J. 32. sq.

cocta plantarum adstringentium ori, capiti, collo, variisque partibus, in primis fluxione maxime laborantibus, adhibebant. Paucam aquam frigidam paullatim potui dabant, vel, sieam aliquis ferre nequiret, impense calidam, quam, imitatione velut vsturæ, partium perficere densitatem iudicat Cælius. (gg) bantibus viribus cibos dabant, sed indolis subadstringentis, neque tamen acris, aut copia vel qualitate coctu difficiles. Cucurbitas quoque cum multa flamma variis infigebant partibus, sed fine scarificatione, maxime vero ventri, si cibi vomitu reiice-Immo si fastidientes ægrotos ob debilitatem nutrire necessum putarent, clysteres quoque nutrientes, sed neque acres, neque e laxantibus paratos, iniiciebant, vel cataplasmata aut emplastra ex alimentis composita corpori adplicabant. (hh) Laxitate corporis & sudoribus vrgentibus, inspergebant subtiles adstringentium medicaminum pulueres, vel eos in vnguento aut cataplasmate adhibebant. Immo pro magnitudine morbi ad gallas, acaciam, alumen & similia deueniebant fortiter stringentia. In solutionibus enim vires ægrorum magnitudinemque morbi magis,quam tempora,pro determinando illarum rerum víu respexisse videntur. Neque tamen nisi in declinatione, cibos paullo fortius adstringentes : cydonia, grana mali punici, oliuas conditas & similia, ac vinum denique austerum, commendarunt, quibus postremo, resumtis demum viribus, & persanato morbo, balnea consueta, ad laxantium magis classem spectantia, subiunxerunt. (ii)

6. XIII.

⁽gg) chr. l. 111. c. 2. J. 31. vbi de stomachica passione agit.

⁽hh) v. Cal. l. II. ac. c. 37. J. 216.

⁽ii) v. Cælius de cardiacis, de cholera, de hamorrhagiis. Mosch, c. 136. Theod. Prisc, l. 3. c. 7. vbi de hamorrhagia matricis & aliis locis compluribus.

S. XIII.

In adstrictis vero morbis loco mediocriter calido, lucido, & amplo lectoque molliori reponebant ægrum, omnimodam ad primum vsque triduum præcipiebant inediam, & tertio demu die generosum venæ sectionis adhibebant præsidium : nisi illi debilitas, huic vero morbi magnitudo vel celeritas, alium poneret modum. Excitabant etiam interdum ob manifestas cruditates vomitum. (kk) Postea vero alternis, nisi vires aliud coegerint, diebus, & remissionis quidem tempore, quam fieri posset paucum, & qui sine acrimonia humectaret laxaretque, præberi volebant cibum. Post venæ sectionem aqua aut oleo dulci calide perluebant os, fouebant etiam iisdem aut perungebant corpus, per varias hinc inde partes, vel etiam vnguenta, decocta, aut cataplasmata emollientia admouebant. Aluo iusto diutius obstructa, clysterem iniiciebant emollientem, neque acrem, sub altera præcipue diatrito. Postea cucurbitas scarificatas, hirudines, aut scarificationes simplices, quum in progressu morbi venæ sectionem timerent, laxationis gratia, variis vario remissionis tempore adhibebant partibus: sub iplo enim particularis accessionis impetu omnem euacuationem, tamquam generosius remedium, reformidabant. vbi cum fomentis, cataplasmatibus, & cibo alternis diebus dato, ad statum vsque prosecuti essent, in ipso statu solis fotibus, vel fimilibus, grauissima leuare studebant symptomata, a cibo quoque & potu ægrum abstinentes. Accedente declinatione, gestationem in lecto pensili, blande & æqualiter moto, instituebant, non neglectis cucurbitis, sed pauca cum flamma, &, ne sanguine deficeret corpus, sine scarificatione adhibitis, quibus cerota seu emplastra emollientia subiungebant. Hinc, procedente declinatione, sensim ad paullo fortiores gestationis & deambulationis procedebant motus, & sensim sensimque plures solidioresque ci. bos, & vinum, ac denique balnea, conualescentibus concede. bant.

⁽kk) v. Cal, chr. l. IV. c. 7. J. os, vbi de colica lognitur,

bant. Id vero etiam memorandum superest, quod in principio morborum adstrictorum, vbi tumorem vel viderent, vel ex dolore iudicarent, symptomatibus nondum vehementibus, ipsa adstringentia vsurpauerint medicamina. Eo enim tempore laxam potius partem, quæ humorum adsluxu in tumorem eleuaretur, stringendo roborandam esse putabant. (ll)

S. XIV.

Ex his quoque mixtorum morborum facile adparet curatio. nempe in iis moderatius vsurpabant omnia, præualentis maxime morbi, deinde etiam partis alterutro malo adfectæ, habita ratione. (mm)

J. XV.

In malis inneteratis & sape exacerbari solitis μετασυγκρισιν indicari diximus, quam & μεταποροποιησιν & recorporationem vocarunt. Certo hanc instituebant ordine, quem κυκλον, περιοδον, seu circulum metasyncriticum dicebant, præmissa virium resectione, quam αναληπτικώ seu resumtiuo dicto peragebant circulo.

Fiebat autem resumtiuus hic circulus victu primo tenuissimo, deinde copiosiore, solidiore, alautiore magis magisque sensim præbito, vbi etiam, pro huius ratione, leniorem primo, deinde vehementiorem, lento graduum ordine, præcipiebant motum, ita vt gestationes, vectationes, deambulationes, lectiones elata voce faciendæ, cursus, luctationes, saltus, pro vehementiæ diuersitate, sibi inuicem subordinarentur. Sub lectionis etiam vsu, veterum more, certos artis lectione se exercendi magistros, siue parasses adhi-

⁽II) v. de his omnibus Cæl. acut. & chr. l. l. c. 1. vbi de phrenitide & cephalalgia agit ac alibi passim. Moschion c. 129. Prisc, l. 3. c. 2. vbi de suffocatione matricis.

⁽mm) v. Cæl. de pleuritide, de phthisi & sape alibi.

adhibebant, ne de gymnasticæ artis præceptoribus dicam. Tum demum varios, metasyncrisin inducendi caussa, exquisito ordinis rigore præcipiebant circulos. Initium facere consueuerant a victu ex salsamentis aliisque acrioribus, quem Alter circulus peragebatur vomitu, δριμυφαγιαν dicebant. quem radicibus raphani cum aceto, vel aliis remediis acrioribus comestis, & superingesta aqua tepida, digito faucibus inserto, aliquoties excitabant. Hinc leniora primo, deinde fortiora, extrinsecus adhibebant remedia. Radebant ad ruborem vsque caput, medicamenta acria modo corpori integro, modo singulis partibus, aut sensuum organis, adspersione, iniectione, sternu. nutamento, dropace, sinapismo & similibus adplicabant modis. Carbonum igne, solis æstu, vel arena seruente, veluti torrebant corpus, quæ res παροπτησις & ήλιωσις apud illos audiebat. primo modice calidam, dein frigidam, vehementi impetu seu κατακλυσμώ adfundebant, cucurbitas ficcas, cum multa flamma partibus corporis infixas, subito rursus auellebant, & quæ his sunt similia; ita tamen, vt remotas primum a mali sede partes, deinde sensim propiores, vexare plerumque solerent. Perseuerante nihilominus morbo, vomitum hellebori albi radicibus, aut semel, aut si opus visum suerit, iterum iterumque audebant prouocare. Quod si neque huic morbus cederet remedio, tunc mineralium aquarum balneis, vel siccis vaporationibus, mutatione aeris, ac nauigatione & natatione, in primis maritima, rem denique conficere conabantur.

Si his ita fientibus paroxysmus ingrueret, vel laxitas aut strictura alicubi excederet, seposita tantisper metasyncrisi, ad solita confugiebant remedia.

Omnibus hisce rebus moderamen certum certamque pro informa diætam curatissime observandam præscripserunt: quæ omnia sigillatim recensere supersedeo, ne actum agere, & quod Viri Cl. Clericus & Barkhausius iam secerunt, inte-

D

gras Cælii paginas excerpere atque huc traducere cogar.(nn)

S. XVI.

Quam animi morborum curatio requirebat prudentiam moralem, eleganter ab ipsis atque varie, pro re nata, adplicari solitam legimus. De indicationis prophylactica exsecutione parum est, quod dicamus, nisi quod vomitum aqua tepida excitatum, (00) interdum etiam lac, pinguia iuscula, (pp) aut quicquid morbos a veneno aliquo in corpus adsumto metuendos præcauere, manisesta conuicti essent experientia, præseruandi intentione commendasse videantur.

g. XVII.

Chirurgicarum, quas dicebant, communitatum indicationes, eam artis partem haud adeo poterant reddere breuem ac facilem, quum, verbi caussa, singulos sere magnitudinis morbos, sub communibus licet excisionis vel diussionis indicationibus collocatos, sua tamen necessario premat in operationibus difficultas. (qq) Sic etiam, ob vermes expellendos, singularium anthelminticorum; ob hydropicas aquas euacuandas, purgantium & diureticorum; ob setum mortuum & similia ex vtero eliminanda, pellentium; ob pus corpore educendum, eorum medicaminum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum, quæ eius per singula loca elapsum adiuuarent, & plunum vsum elapsum elap

⁽nn) v. prater Cælium, Moschionem, Priscianum, singulis fere morborum chronicorum titulis Paul. Aegin. dere medical. 111.c. 63.68.l. V.c.3. Cleric.l. IV. sect. 1.c. 11. Barkh. Dial. VIII. add. Wedel, exercit. philol.dec. 11. exerc. 5.

⁽⁰⁰⁾ Czl. l. 3. c. 21. ac. princ. (pp) id. l. 3. c. 16. S. 136.

⁽⁹⁹⁾ Exemplo sint plurima Cælii cautiones de paracenteseos in hydrope administratione l. 111. c. 3. chr. & qua passim de muliebribus morbis, qui chirurgia opus habent, referuntur a Moschione & Theodoro Prisciano.

Moschionis de eiusmodi malis curandis doctrina, facile patet. O-mittimus consulto singularia plura, de eorum medicina & sententiis apud viros doctissimos, Clericum, Barkhausium, & Alpinum collecta, dum ex aduerso varia ab his omissa, vel alio consilio tradita, suo ordine proponere studuimus.

g. XVIII.

Denique vt cautiones quasdam methodicorum practicas adhuc addam, metuebant maxime medicamenta purgantia omnia, diuretica, sudorifera, narcotica, clysteres acriores, cauteria, laryngotomiam, venæ sectiones repetitas, vel sub lingua, aut ad animi deliquium vsque, institutas. Vinum non nisi cautissime, & ob magnam virium debilitatem, ante morbi declinationem concedebantægris. Immo omnes acres, & quæ cum vehementia aliqua agerent, medelas, ibi tantum, vbi sume videbatur necessarium, atque tunc etiam haud sine exquisitis ordinis resectionisque cautionibus, suscipiebant. Omnes omnino vitandos docebant in diæta æque ac medicina excessus, neque ægritudini debitam cum consueta commutabant victitandi rationem, aut a remediorum vsu plane desistendum putabant prius, quam morbum, sine recidiuæ aut alius noxæ metu, penitus persanatum esse, certo haberent persuasum.

SECTIO III.

DE PRINCIPIOR VM METHODICOR VM VSV ET ABVSV.

S. I.

Que abusum inquirere animus sit, qui hodieque inde in artem medicam redundare queat, tanta mihi se offert rerum dicendarum copia, vt, ne disquisitio hæc in nimiam excrescat molem,

D 2

omis-

omissis pluribus, aliqua tantum capita seligere atque indigitare cogar.

§ II.

Primo quidem illud se ostendit artem medicam hypothesibus subiiciendi, et breui methodo includendi, studium, quo recentiorum quoque plurimos laborasse, quis nescit? Nimis sane maturate methodici, nondum satis observationibus et experimentis exculta arte, ad hypotheses condendas festinarunt. Immaturus etiam his temporibus est, omnium generatim morborum explicationibus curationibusque designandis sufficientes hypotheses struendi, labor. Quantum enim est, quod nescimus! Pluribus adhuc dubiis inuoluta, & neque sensibus neque ratione satis peruestigata sunt, subtiliorum maxime corporis humani partium natura, functio, & morbi. Ingens sæpe, non inter varias solum morborum species, sed inter eosdem & specie & nomine morbos, similibus sere symptomatibus stipatos, intercedit diuersitas. Notamus illam habita ratione hominum ægrotantium, quorum diuersissima est constitutio; ratione caussarum, quæ vnius rei possunt esse plures; ratione symptomatum, quorum primaria, primo sæpe intuitu, videntur minutiora; ratione aeris, eiusque constitutionis maxime epidemicæ, quæ mirum quantum morbos variat; ratione denique reliquæ diætæ, & ipsius curationis imperitæ, quibus, inconsulto sæpe medico, morbus peruertitur. Nouæ sæpe oboriri obseruatæ sunt ægrotationes : nouæ singulorum hominum ίδιοσυγκρασιαι, & insoliti medicaminum effectus fuerunt notati. Quæ omnia & olim, & nunc etiam, breuitatem facilitatemque artis impedire, & ingentes parere errores, si ad præceptæ hypotheseos rigorem omnia cogere aliquis velit, ne. cesse est. Aliquando quoque, vbi manisestæ diuersitatum obseruationes vel inuitorum hypotheseos alicuius conditorum perstringunt oculos, aut praxin hi exercent a theoria sua longe alienam, aut nouas subinde, methodicorum more, prioribus, tamquam afyla

asyla ignorantiæ, adiiciunt atque superstruunt hypotheses, seu communitates. Sed metus etiam tunc est haud inanis, ne errores erroribus augeant, et diuersitatum clarissimarum copia coacti homines propositarum sententiarum tenaces, astronomorum Ptolemaicorum instar, ad decimum vsque cælum, opinionum suarum accumulent commenta. Observationes potius accuratis augeamus observationibus, atque hinc, secundum rectæ ratiocinandi artis moderamen, veras studeamus eruere morborum caussas, & singulares differentias, vt ita, similitudine ac dissimilitudine singulorum morborum curationes exquiruntur, iustum ponere queamus modum.

g. III.

Laxitatis & constrictionis, raritatis item & densitatis, frequens etiamnum in medicorum scholis, sub aucti & imminuti fibrarum toni, coagulatorum item & dissolutorum humorum, vel simili titulo, fit mentio, dum ipsa mediocritas æquilibrii & iustæ consistentiæ nomine venit. Neque id iniuria, modo non, methodicorum more, alia solidarum diuersarumque fluidarum corporis partium vitia, caussæque solutionis & stri-Auræ, ac diuersa earum diuersis in locis ratio, a consideratione & curatione morborum nimium remoueantur. quemadmodum sanitas corporis nostri viui in blanda partium & functionum integritate & harmonia; ita morbus in mole. sta partium vel functionum læsione aut perturbatione con-Partes corporis aliæ solidæ dicuntur, aliæ sluidæ, quarum singulæ certam iustamque, naturali rerum statu, habent κρασιν, siue compagis, toni, & mixtionis rationem, συγκρισιν forte haud male, methodico loquendi more, nominandam. Quæ sicubi molestam patiatur mutationem, tunc morbum adesse di-Functiones vero, seu actiones, ac sensus in corpore omnes; progressus, secretiones, egestiones humorum, & quæ sunt D 3

sunt reliqua, perficiuntur motu, qui & naturalem fluidarum partium fluorem, & debitum in solidarum partium tono, eiusque συς ολη et διας ολη, requirit æquilibrium ac mediocritatem. Quandocunque igitur fluidæ quidem partes, molesta vel fluxione vel retardatione, solidæ autem vel contractione vel relaxatione, præter solitam naturæ rationem, laborant, tunc itidem morbum adesse pronunciamus. In omnibus quidem humani corporis morbis, si paucos, ad chirurgiam maxime spectantes, excipias, eiusmodi quædam adparet, vel·laxatis, vel strictis vltra modum fibris, motuum aberratio, quamuis illa a κρασεως humorum vitio, vel tamquam symptoma a morbo, vel tamquam morbus a caussa, sæpissime dependeat: dum & ipsi ex aduerso motus, κρασεως humorum læsiones, vicissim idemtidem producunt. Recte igitur ad vtriusque generis mala sedulo attendunt recentiorum plerique, (a) et, si qui sunt, qui ad alterutrum respiciunt solum, illi a recto tramite aberrare haud immerito iudicantur.

S. IV.

Minus quoque, quam decet, circumspecti suerunt methodici, quando consus solidorum fluidorumque diuersissimorum vitiis, & præteruiss rerum caussis, in immodico quoque fluxu curando
ad laxitatem, in adstrictione vero vel obstructione ad stricturam, statim tantumodo respexerunt, quippe cum certissimum sit, diarrhœas, hæmorrhagias, aliaque profluuia vehementiora, rarius per a rovar
siue laxitatem essus, quam expressis per constrictionem sibrarum
irrita-

⁽a) Consentiunt hac in re, tum qui animam rationalem et naturales et morbosos sapienti consilio producere ac regere existimant motus: tum qui istos omnes ex artificiosissimo humani
corporis mechanismo deducunt, quam controuersiam bic non
est excutiendi locus.

irritatarum humoribus, contingere; vt adeo sublata caussa irritante, relaxando potius tensiones, & resoluendo spasmos, quam claudendo elabentibus humoribus viam, medicina adferatur malo. E contrario, quum stricturæ morbi, quo spasmi maxime referuntur, a debilitate seu aroux neruosi generis sæpe sæpius contingant, vel saltim eiusmodi debilitatem post se relinquant, vnde & recidiuis, & aliis porta aperitur malis, dubium non est, quin blande stringentia atque ita roborantia, in intermissione ac declinatione maxime eiusmodi malorum, & præseruationis caussa, præ relaxantibus debeant vsurpari: vt taceam paralyticas similesque obstructiones, roborantium potius & exstimulantium, quam laxantium medicaminum vsu, plerumque sanabiles. Neque illos satis considerarunt partium consensus, quibus fit, vt, per alterius partis constrictionem humoribus aliorsum delatis, altera sæpe relaxetur, quemadmodum frigore constricta cute, diarrhœa, aluo vero adstricta, cutis in sudorem resolutio, frequenter contingit. Tantum enim abest, vt ad talia satis attenderint methodici, vt potius omnium partium similia vitia, simili diæta, similibusque remediis externis sanari, methodi caussa, falso supposuerint, vnde in plurimos non potuerunt non incidere errores. Ea qua tumores in principio curabant ratio, vt, roborata extrinsecus per adstringentia remedia parte, grauiorem humorum impedirent congestionem, haud quidem penitus reiicienda videtur, si eo vsque a methodicis recesseris, vt,ipsa mali caussa aliis simul remediis sublata, non habeas quod metuas, ne prohibita vno loco materies aliorsum. grauiori forte cum periculo, propellatur. Neque vero non videbant methodici, & obstructiones & fluxiones interdum esse falutares, vel maius certe damnum eas insequi, si in alteram partem vi coegeris naturam. Hinc ad aperiendam, in acutis febribus, aluum lento festinare solebant gradu. Hinc manifestas primarum viarum cruditates, sub ipsis fluxionum morbis, blando eliminabant vomitu. Hinc & criticas leniter promouebant magis, quam impediebant, egestiones. Hinc denique, quam lenissime fieri

posse putarent, omnes, & acutos maxime, tractabant morbos, ne quam nempe corpori vim inferrent: quamuis nihilominus, caussarum maxime incuria, in omnibus illis rebus, minorem, quam decebat, adhibuerint sollicitudinem.

§. V.

Laudandum sane illud est securitatis & lenioris medelæstudium, suis tamen terminis omnino includendum. Exquisita illa, qua excessum omnem sedulo caueri, & regulas diætæ etiam minutissimas observari volebant, diligentia, attentionem sane & prudentem meretur imitationem. Aeris in morbis moderamen, vel non attendit vulgus, vel male plerumque instituit : vbi prudens adeo perquam necessaria est medici moderatio. Quantam vbique frigoris & caloris permutatio intempestiua inferat noxam, notius est, quam vt exemplis probari mereatur. quoque est, vt alia præteream, quam in morbis dolore alui, pectoris, aut articulorum cruciantibus, frigidior aeris intemperies exasperet malum. Ita etiam in seruente nimium sanguinis motu, caloris externi metuendus est abusus, ne dissolutis isto vltra modum humoribus, & citata sanguinis circulatione, interioribus tenerioribusque corporis humani partibus, cum periculo, intrudatur morbida materies, quæ, sub blanda aeris moderatione, tutius longe atque tranquillius per congruentes elabi potuisset vias. Exquisita victus, apud veteres, in morbis præsertim acutis ratio, nostro profecto tempore immerito sæpe negligitur. Cibos non nisi paucos facilesque coctu in morbis dandos, & qui ad curationem aliquid ipsi quoque conferant : paroxysmi tempore, vbi vix sub morbosis motibus bene procedere potest digestionis nego. cium, & in primo morbi principio, vbi crudis plerumque succis primæ viæ abundant, aut nullos, aut, si vires maxime cogant, tenues præbendos esse cibos, recte sane docebant methodici.Illud autem generale tridui tempus, breuitatis & methodi potius caussa statutum esse videtur, quam quod, regulæ instar, omnibus omni-

no ægrotis esse posit. Virium certe in primis probe habebant rationem, quas, neque dato intempestiue, aut iusto copiosiori solidioriue cibo obrui, neque denegato vltra modum nutrimento exhauriri debere, merito existimabant. Immo vbi viribus, ab egestionum præcipue copia, vel prægressa inedia, elanguidis necessarium iudicabant esse alimentum, dum ingens interim nausea, aut præclusa faucium via, cibum ore exhibendum prohiberet, clysmata tantisper aliquantum nutrientia iniicere, haud inepte Quamuis enim hæc, quum, inuentis vasis laconsueuerant. cleis, noua nutritionis negotio lux fuisset accensa, explodere non dubitauerint medicorum complures; obseruatæ tamen in ipsis postea crassis intestinis lacteæ venæ, ab absurdi crimine enemata ista liberarunt. Eorum igitur irrisores medici suo quoque comprobarunt exemplo, quam sit ad errores pronum, si,non-dum comparata sufficienti observationum copia, ad hypotheses statim struendas properemus. Accedit quod, si vel maxime ab intestinis crassis lactea abessent vasa, alii tamen exinde in reliquum corpus transitus concedi necessario deberent, quippe quum facum ibi diutius stagnantium exsiccatio abunde ostendat, aliorsum illarum deferri humiditatem. Illa quoque & laudanda est, & imitanda, methodicorum cura, qua, exantlato morbo, non statim ægrotantium adpetitui, in nimios vel noxios sæpe cibos ferri solito, indulgere, sed sensim sensimque potius soliditati & copiæ ciborum aliquid addere, & lento demum gradu ad priscam viuendi rationem conualescentes reducere, solebant. Vinum, in morbis præsertim cum sebri acuta iunctis, recte sæpissime prohibuisse censendi sunt. Viribus tamen valde exhaustis, & eo, quod ad morbi impetum exsuperandum necessarium est, satiscente ro. bore, explorato pulsu, & probe expensis rerum circumstantium momentis, in eiusmodi morbis vini potum interdum ausi sunt concedere, id quod, in malignis præcipue febribus, felicissime etiamnum aliquando imitamur. Quietis in mitigandis sluxionibus insignem vsum sæpe post methodicos notare licet. Motuum

um & exercitiorum pro ¿vopia, & sub accurato reliqua diata moderamine, superato vel remisso morborum impetu, sensim per resumtiuos, quos vocabant, circulos sieri solita augmenta, pro roborando corpore, exhauriendisque morborum reliquiis & pracauendis recidiuis, haud poenitendam prastare queunt opem, Simile quid de equitatione, aucto sensim motionis gradu, diu instituta, qua tantopere ab Anglis pracipue recentioribus commendari solet, in plurium morborum exstirpatione, haud sine ratione pradicatur. Commendanda denique in diata ratione etiam est curiosa methodicorum, in animi adsectionibus cauendis atque remouendis, sagacitas.

S. VI.

In ipsa vero remediorum adplicatione, nimium eos interna metuisse medicamenta, nemo non videt. Damnabant, vel nimis certe timebant, omnia per aluum purgantia, diuretica, su-dorifera, sopientia, & quid non ? partim quia plus iusto suæ tribuebant methodo, vt tot medicamentorum vsum addiscere necessum haud videretur; partim quod leniora, quæ ipsi securitatis caussa maxime adfectabant, post eorum demum ætatem inuenta & notata sint quamplurima; partim denique, quod validiora remedia, in ipsa morbi accessione periculosa, in remissione vero inutilia esse, generatim nimis arbitrarentur. Inuenerunt tamen in aliquibus varios recentiori æuo imitatores, atque id, si cautum tantummodo eiusmodi medicaminum vsum spectes, haud iniuria. Singula vero illa a varia morborum natura, caussa, loco, & tempore; ab ægroti hominis constitutione, viribus, æ. tate, sexu, nunc indicantur, nunc prohibentur, nunc moderamen accipiunt, vt æque adeo imperiti sit, vbique omnia damnare, & vel vbique, vel omnia promiscue, commendare. Blandius præterea alia, alia vehementius, operationem exercent: immo iple operationem in corpore exercendi modus, quum principio-

piorum, tum doseos quoque ratione, sæpe est varius. Leniora fane & temperata plerumque sufficiunt, vbi a sortioribus noxa haud raro est metuenda. Vt exemplis rem declarem, vsu hoc venit, quod ad purgantia attinet, in sebrium acutarum & hecticarum principio, in diarrhœa & dysenteria, in hystericis, & qui scorbutico, quod vocamus, laborant malo, immo in ipsis sape alui obstructionibus. Periculosus ibi est & exasperationes minatur acriorum pharmacorum stimulus, dum nihilominus inutilium, in primis maxime viis, humorum copia eiectionem sui per aluum estagitat, & leniori medicamine felicissime subducitur. Diuretica in nephriticis præcipue paroxysmis requiruntur talia, quæ moderando irritationes, & spasmis constrictas vias blande demulcendo, vrinam promouent, vbi acriora irritantia, dum nullus per vias adstrictas conceditur exitus, grauem sæpe perniciem minantur. A sudoriferis calidioribus idem, quod ab aere nimis calesacto metuendum supra diximus, in acutis morbis quamplurimis inferri solet damnum, vbi temperatiora diaphoretica, pro morbi ratione, prudenter exhibita, omne sæpe ferunt Quæ blande spasmorum & dolorum vehementiam temperant medicamenta, satisfaciunt plerumque, & violentiori-bus vno impetu sistentibus ac stupefacientibus palmam præripiunt, dum hæc aut noxios in corpore retinent humores, aut periculosam sæpe fibris inferunt aroviav.

. S. VII.

Neque vero plane iccirco ex medicina proscribere fas est validiora quœuis remedia. Sunt enim morbi, quorum natura & magnitudo, vel periculi velocitas, iusto tempore, talia exposcit, ne de singulari aliquorum hominum temperie dicam, quos leniora quœuis sæpe non satis adficiunt. Est vbi acriora purgantia sine nimiæ irritationis metu propinare licet, quando leniora non sine fructu solum, sed cum damno sæpe, exhibentur, dum vel materiem

male mouent, neque promouent, vel certe iuuandi occasionem præterlabi patiuntur, cuius rei exempla sese ostendunt in mania, melancholia, apoplexia, & præcipue etiam in hydrope, vbi pariter diuretica validiora, præ mitioribus, plerumque habent locum. Interdum in morbis malignis epidemicis sola sudorifera potentiora, ipso præcipue morbi principio exhibita, profuisse fuerunt observata : interdum etiam, quod rarius est, rebus fere deploratis, in ipso maligni morbistatu, potens aliquod sudoriferum vel simul diureticum, ex ipsis mortis quasi faucibus ægrum eripu-isse nouimus: quod etiam observauit Sereta in sebri castrensi ma-Neque ipsa sistentia & sopientia validiora plane ex medicina profligare licet, quum tanta sæpe sit fluxionum aut dolorum, vltra omnem tolerantiæ modum, vehementia, vt vel summum periculum, vel ipsam aliquando mortem inferant, nisi potentius aliquod subito opposueris remedium. Plura singulorum non adfero exempla, vbique per omnem medicinæ practicæ am. bitum obuia, modo solidas ex omnium momentorum comparatione eruere indicationes, vsumque remediorum ab abusu, & temeritatem aut timiditatem a prudentia, secernere meminerimus. Idem esto de externis illis, quæ methodicos damnasse diximus, generosioribus remediis iudicium, quorum singula, prudenter adhibita, suam in praxi habent vtilitatem, quamuis recentiorum aliqui eadem quoque ex medicina exsulare iubeant.

§. VIII.

Relegati vero etiam ex arte, atque obsoleti penitus videntur forte, mirifici illi methodicorum circuli metasyncritici, ad quos, tamquam ad supremum, in morbis rebellibus, prouocare so lebant forum. Verum enim vero haud per omnia omnino nostræ ætatis abinde abludit medicina. Taceo remedia acria externa, quæ Galenus etiam, Dioscorides, aliique, μελασυγκρινικα, methodicorum vocabulo, vocarunt, & quibus, æque ac recentio-

centiores, irritandi & reuellendi intentione, sæpe suerunt vsi. Omitto, agnitam a prudentissimis nostri æui medicis, in morbis vel endemiis, vel domestico saltim aere ali solitis, peregre susceptorum itinerum vtilitatem. Prætereo etiam maponinom, cui parum absi milia sunt balnea laconica, vel quæ Lentilius in iatromnematis inter absurda practica recenset, curationum exempla, dum alium medicum leucophlegmaticos capite tenus pistorio furno calefacto immittere, alium cephalæa laborantium caput ferramento fartorio supra modum calefacto circumducere iussisse, refert. Id potius huc adducendum videtur, quod suos etiam recentiores medici habeant circulos, quos, ad plures diuersasque chronicas ægritudines funditus exstirpandas, commendant. Sic, vt ali-os taceam cursus, quos vocant, medicatos, referri huc possunt curationes, quæ per martialia, per mercurialia, & in primis per varias thermas, autacidulas, peraguntur, quibus omnibus passim summi pæne, in pertinacium morborum medicina, tribunalis defertur honos. Magna sane omnibus hisce inest, qua lenta iusta circulationis obstacula expediri, atque ita diuer-si morbi profligari queunt, penetrandi, resoluendi, & motus promouendi virtus. Sed quemadmodum varia nimis sunt, variisque in partibus hærent, impedimenta, ita etiam eadem, omnibus his remouendis, haud conueniunt præsidia. signis vero est non solum illarum rerum omnium a se inuicem, sed martialium quoque a martialibus, mercurialium a mercurialibus, & maxime thermarum a thermis, acidularumque ab acidulis, si naturam & effectus consideres, diuersitas: neque omnia illa, vel vllum ex omnibus, panaceæ morborum chro-Cauendum igitur, ne, menicorum iure sustinet nomen. thodicorum instar, vbique statim ad istorum aliquod, vel plura etiam per circulum, tamquam ad sacram confugiamus anchoram, sola ista indicatione nixi: morbum esse chronicum ac rebellem, ideoque, quod exempli caussa dico, primo Marte, deinde acidulis aut thermis mitioribus, postea violentioribus, ac deni-E 3

denique, nisi his cesserit, saliuatione ex Mercurio, tentandum. Non tam facilis est vera medendi methodus. Singuli morbi. singuli ægroti, peculiarem necessario atque sollicitam postulant considerationem, quæ ad sedulas de singularum medelarum na. tura & efficacia observationes, prudenti σ'ναλογισμώ, distincte conferri debet. Hoc facto, si aliquod, ex πολυχρησοις hisce, proficuum fore collegeris remedium, tunc illius vtilitatem, & conuenienti moderamine, & alia subinde medicina, pro re nata, poteris adiuuare. Laudem tamen hic quoque meretur, exquisita illa, diætam & έυφοριαν observandi, methodicorum diligen. tia, quam si eodem omnes, ex arte, imitarentur studio, plures sane felices, paucioresque infelices, eiusmodi curationum spectaturi essemus euentus. Plura quidem ostendi possent, ex metho. dicorum veterum principiis, partim commoda, partim detrimenta, sed ne vltra modum mea sese extendat disquisitio, aliqua solum, speciminis loco, attulisse sufficiat, dum reliqua vel in aliud tempus diffusiori reservantur tractationi, vel prudenti aliorum

meditationi & censuræ relinguuntur.

